

Boreus hiemalis L., de Sneeuwspringer, in de duinen bij Wassenaar

door

D. J. KUENEN

(Zoölogisch Laboratorium, Rijksuniversiteit, Leiden)

Mededeling van het Meijndel-Comité, Nieuwe serie, no 13)

Ten behoeve van het Meijndel-onderzoek zijn in begin 1953 in de duinen van de Haagse Duinwaterleiding ten zuiden van de Wassenaarse Slag een 100-tal vangblikken ingegraven, waaruit sindsdien elke week de gevangen dieren worden verzameld.

Bij deze vangsten bevinden zich ook een aantal exemplaren van *Boreus hiemalis* L., de „Sneeuwspringer”. Hoewel wij nog maar weinig gegevens hebben, is het toch nuttig melding te maken van de aanwezigheid van dit dier in de duinen en daarmee nog eens de aandacht te vragen voor deze merkwaardige vertegenwoordiger van de Mecoptera.

Wie iets van de biologie wil weten, kan dat vinden bij WITHYCOMBE (1921). Deze auteur, die het dier ook heeft gekweekt, vermeldt, dat de eieren in de vroege winter worden afgezet in mos. De larven zijn te vinden tot het volgend najaar en de poppen vond hij tot begin november. Het voedsel der imagines bestaat vermoedelijk uit dode insecten.

Het dier is op verschillende plaatsen in Nederland gevonden: Drente, Gelderland, Utrecht en het Gooi (BOUWMAN 1931, EVENHUIS 1942, WILCKE 1944, WILLEMSE 1920).

In de Wassenaarse duinen hebben we ze gevangen in de maanden november tot maart, het merendeel in december en januari.

In totaal hebben we gevangen 83 exemplaren, waarvan 29 ♂♂ en 54 ♀♀. Verreweg de meeste zijn gevangen in de eerste winter (1953—1954). Men zou kunnen denken, dat hierdoor de populatie uitgedund was, en dat er daarom het volgend jaar zoveel minder gevangen zijn. Er zijn echter verschillende redenen om aan deze verklaring te twijfelen. In de eerste plaats is het, zelfs bij beweeglijke dieren, onwaarschijnlijk, dat de relatief kleine oppervlakte van de blikken een zo grote invloed op de populatie zou hebben. Van enkele insecten beginnen we enig begrip te krijgen van de werkelijke aantallen, die aanwezig zijn en dan is het duidelijk, dat wat we wegvangen *in het algemeen* een zeer gering percentage is.

Verder zijn er wel meer gevallen, waarin het ene jaar de vangst veel groter is dan in andere jaren. Maar er is dan niet steeds sprake van een continue afname; na een jaar met geringe vangsten volgt ook wel weer eens een jaar met veel grotere aantallen.

Tenslotte blijkt op vrijwel alle terreinen het aantal gevangen *Boreus* af te nemen. Het is niet goed denkbaar, dat de vangst van één enkele *Boreus* in een uitgestrekt gebied nu juist net de enige daar aanwezige zou zijn geweest. Veel waarschijnlijker is, dat er een algemene achteruitgang in de populatie is opgetreden, die onafhankelijk is van het wegvangen in de blikken.

De blikken staan in zeer verschillende soorten van terrein, van kaal zand tot dichte bosjes met ondergroei. *Boreus* is uitsluitend gevangen in open terrein met

een bedekking van 50—100%, waarbij de vegetatie bestond uit korstmos, mos, schaarse helmbegroeiing, *Calamagrostis epigeios*, *Festuca ovina*, en soms verspreide kruiden. Het meest werden ze gevangen op een open vlakte, die aan drie zijden door berken- en populierenbosjes is omgeven en die voor 100% begroeid is met korstmos, en *C. epigeios* (vlakte in de Bierlap).

In de literatuur wordt opgegeven, dat de dieren „op sneeuw” worden gevonden. Natuurlijk heeft het voorkomen met sneeuwval niets te maken, maar worden ze alleen op sneeuw gemakkelijker waargenomen. Maar op deze vermeldingswijze moet wel even de aandacht gevestigd worden. „Gevangen op een plaats” gaat zo gemakkelijk over in „leeft op die plaats”. Van vele soorten Carabiden b.v. wordt opgegeven „komt voor onder stenen”, „onder boomstammen”. Voor pissebedden en miljoenpoten geldt hetzelfde, maar als we 's nachts gaan zoeken, dan zien we, dat dergelijke soorten over grote gebieden hun activiteit ontplooiën. Dan valt het op, hoe misleidend en gevaarlijk de verwarring is tussen vindplaats (overdag) en activiteitsgebied ('s nachts). Ook voor *Boreus* kan iets dergelijks gelden. Men zou kunnen denken, dat het voorkomen iets met sneeuwval te maken zou hebben, hetgeen natuurlijk geheel onjuist is.

In de loop van de winter vangen we regelmatig vele soorten Arthropoden in de blikken. Spinnen, wantsen, kevers en bijna altijd wel een enkele pissebed of miljoenpoot. Er is dus zeker de gehele winter door voor *Boreus* voldoende voedsel te vinden, zoals ook voor de entomoloog, die de elementen trotseert of toegewijde hulpkrachten heeft, die voor hem wekelijks de blikken gaan legen, het hele jaar door wel wat te vangen is. Een woord van grote dank aan de heer D. J. M. VAN DER WEIJDEN en de heer J. C. BARIS, die hier de onmisbare grondslag voor de waarnemingen in Meijndel bijeenbrengen, moge deze korte mededeling besluiten.

Summary

Trap boxes, situated in a dune area north of The Hague, and from 300 yards to 1 mile from the North Sea, have been inspected weekly since March 1953.

Boreus hiemalis L. was found each winter for 4 years, from November to March, mostly in December and January. This is a new locality record for the Netherlands. The boxes were placed in a great variety of habitats. Only those in open places with a fairly dense cover of lichens and mosses, and a sparse vegetation of mainly *Calamagrostis epigeios* contained *B. hiemalis*.

Literatuur

- BOUWMAN, B. E., 1931, *De Levende Natuur*, 36 : 218—220.
 EVENHUIS, H. H., 1942, *ibid.*, 47 : 48.
 WILCKE, J., 1944, *ibid.*, 48 : 106.
 WILLEMSE, C., 1920, *Tijdschr. Entom.*, 62 : 131—156.
 WITHYCOMBE, C. L., 1921, *Trans. ent. Soc. London* 1921 : 312—318.
-